DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.48662>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi: 30-12-2020

Kabul Tarihi: 14-05-2021

On-line Yayın: 30-06-2021

Article Type: Research article

Submitted: 30-12-2020

Accepted: 14-05-2021

Published Online: 30-06-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Öztürk, E., & Özcan, Boydak, M. (2021). Öğretmenlerin Duygu Yönetim Becerileri ile Okulun Duygusal İklimi Arasındaki İlişki. *Journal of History School*, 52, 1806-1832.

ÖĞRETMENLERİN DUYGU YÖNETİM BECERİLERİ İLE OKULUN DUYGUSAL İKLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ¹

Efraim ÖZTÜRK² & Mukadder BOYDAK ÖZAN³

Öz

Duygular, düşünen, sosyal bir varlık olan insanın bulunduğu her alanda hakim ve davranışlar üzerinde oldukça etkili olan dürtülerdir. Duyguların insan eğitimi üzerinde şekillenen okullardaki etkisi, bu etkinin istenilen seviyeye getirilerek eğitim-öğretime katkıda bulunulması önem oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, öğretmen görüşlerine göre duygu yönetim becerileri ile okullardaki duygusal iklim arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın örneklemini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma, ilişkisel tarama deseninde yürütülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin duygu yönetim becerileri ile okulların duygusal iklimi arasında zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. En yüksek düzeydeki ilişkinin duygusal yorgunluk ve öfke yönetimi arasında olduğu; en düşük düzeydeki ilişkinin ise empati ve olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme arasında olduğu belirlenmiştir. Eğitim-öğretime olumlu duyguların aktarılabilmesi açısından öğretmenlerin, gerek teori alanında

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50. Bu Makalenin etik kurul onayı Fırat Üniversitesi'nde 17.05.2018 tarihinde 97132852/050.01.04 sayı ve toplantı numarası ile alınmıştır. Bu makale Efraim ÖZTÜRK'ün "Duygu Yönetim Becerileri ile Duygusal Emek Davranışlarının Okulun Duygusal İklimi Üzerindeki Etkileri" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr., Sınıf Öğretmeni, Elazığ Merkez Koç İlkokulu, ozturkefraim@gmail.com, Orcid: 0000-0002-2653-6810

³ Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, mboydak@firat.edu.tr, Orcid: 0000-0001-5690-6985

Öğretmenlerin Duygu Yönetim Becerileri ile Okulun Duygusal İklimi Arasındaki İlişki

gerek ise pratikte duygu yönetimi konusunda eğitimler almaları önem arz etmektedir. Ayrıca duygusal açıdan pozitif bir şekilde düzenlenecek olan okul ortamının, öğretmenler ve dolayısıyla eğitim-öğretim üzerinde olumlu etkilerde bulunacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Duygu yönetimi, Okulların duygusal iklimi, Öğretmen, Duygu.

The Relationship Between the Emotion Management Skills of Teachers and the Emotional Climate of Schools

Abstract

Emotions are impulses that are highly influential on the dominant and behaviors of every human being, who is a thinking, social being. It is important to contribute to education by bringing this effect to the desired level and the effect of emotions on human education in schools. The aim of this study is to determine the relationship between emotion management skills and emotional climate in schools according to teachers' views. The sample of the study consists of teachers working in primary and secondary schools in Elazığ province center in the 2018-2019 academic year. The research was carried out in relational screening design. According to the results, a weakly significant relationship was found between the emotion management skills of teachers and the emotional climate of the schools. The highest level of relationship was between emotional fatigue and anger management; it was determined that the lowest level of relationship was between empathy and being able to control negative physical reactions. In order to transfer positive emotions to education, it is important that teachers receive training on emotion management both in theory and practice. In addition, it can be said that the school environment, which will be organized in an emotionally positive way, will have positive effects on teachers and therefore on education.

Keywords: Emotion management, Emotional climate of schools, Teacher, Emotion.

GİRİŞ

İnsan hareketlerinin ve davranışlarının arka planında geçmişte yaşadığı, şu an hissettiği duygular ve ileriye dönük hayaller yer almaktadır (Cüceloğlu, 2005). Duygu, Latince hareket anlamına gelen “motere” kelimesinden gelmektedir (Goleman, 2007). Kökeninden de anlaşılacağı üzere, duygular insanı harekete geçiren, davranışlarına yön veren içsel dürtülerdir. Davranışların temelinde duygular yatar. Duygular sayesinde düşünceler, düşünceler sayesinde ise davranışlar açığa çıkar (Çoruk, 2016). İnsan gün boyunca birçok duygu yaşamaktadır. Bu duyguların bazıları düşüncelere, davranışlara, tepkilere iyi yönde etki ederken; bazıları ise kötü yönde etkide bulunur. Bu bakımdan duygular genelde olumlu ve olumsuz duygular olmak üzere iki sınıfta

gruplandırılmaktadır (Çeşitçioğlu, 2003; Adler, 2003; Fischer, Shaver ve Carnochan, 1990). Mutluluk, sevgi, güven, sevinç gibi duygular olumlu; öfke, üzüntü, kaygı, utanma gibi duygular olumsuzdur. İnsan davranışlarını olumsuz olarak etkileyen olumsuz duyguların, şiddetinin azaltılması, tepkisinin ortadan kaldırılması ve dolayısıyla bireye zarar vermemesi için kontrol altına alınması gerekmektedir. Fakat unutulmamalıdır ki, duyguları yönetmek demek olumsuz duyguları bastırmak demek değildir. Goleman (2007)'a göre duyguları yönetmek demek duyguları bastırmak anlamına gelmemekte, duygularının farkında olarak onlarla yüzleşmek ve sonuçlarını kontrol edebilmektir. Zira olumsuz duyguların bireye zarar vermemesi amacıyla, gösterilmemesi, bastırılması oldukça zararlıdır. Olumsuz duyguların bastırılması demek, ocağın altını normal olarak değil de üfleyerek söndürmeye benzer. Söndü zannedilen ateş, küçük bir kıvılcım ile ani bir patlamaya sebep olur (Öztürk, 2012). Barutçugil (2004) duygu yönetimini, kişinin gerçek ile hayali ayırt ederek duyguları yansıtırken beklenen ölçüde ve insanlara zarar vermeden yansıtması olarak tanımlamıştır. Duyguların istenilen ölçüde yönetilememesi durumunda duygusal dengesizlik, hayattan zevk almama, psikolojik sıkıntılar ve mutsuzluk gibi olumsuz durumlar açığa çıkabilmektedir (Çeşitçioğlu, 2003).

Duygular insanı yaşama adapte eden, yaşam ile bütünleştiren, varoluşun gereği, motivasyon unsuru hislerdir (Dökmen, 2004). Bu denli önemli olan duygular iş yaşamının da vazgeçilmezleri arasındadır. Literatürde yapılan araştırmalar da duyguların çalışma hayatındaki yadsınamaz varlığına, örgütler açısından önemine vurgu yapmaktadır (Härtel, Ashkanasy ve Zerbe, 2005; Fineman, 2000; Payne ve Cooper, 2001; Brotheridge ve Lee, 2008). Duygular örgütler için, geliştirici ya da yok edici rollere sahiptir (Fineman, 1993; Özçelik, Langton ve Aldrich, 2008). Duygusuz örgütler, ruhsuz varlıklara benzerler (Çoruk ve Akçay, 2012). Duygusal objeleri içermeyen örgütlerdeki çalışanlardan bağlılık, motivasyon ve başarı beklenmesi yanlış olur (Fischer ve Manstead, 2008). Örgütsel yaşamdaki doyum, başarı ve mutluluk için çalışanların olumsuz duygularını etkili bir şekilde yöneterek kontrol altına alması, çalışma arkadaşlarına ve dolayısıyla örgütün iklimine bu duygularını yıkıcı bir şekilde yansıtılmaları beklenir. Neticede duygular hem bireyler arasındaki etkileşimde hem de gruplar arasındaki etkileşimde yön belirleyici unsurlardır (Goldenberg, Saguy ve Halperin, 2014). Çalışma ortamlarında duyguları açığa çıkarak etmenlerin farkında olunmalı, bu etmenlere karşı bireylerin davranışlarını tahmin etmeli ve bu davranışlara karşı uygun olan tepkinin verilmesi gerekmektedir.

Bireylerin hissettiği duygular, bireyin etrafındaki kişilere; dolayısıyla çalışma hayatında, örgüte etki edecektir. Örgütte çalışanların hissettikleri duygular, olaylar karşısında gösterdikleri tepkiler ise örgütteki duygusal

atmosferi yani duygusal iklimi oluşturacaktır. Tran (1998)'a göre örgütteki duygusal iklim, örgütte bulunan ortak değer, inanç, davranış ve hedeflerden oluşmaktadır. Örgütte hakim olan duygusal iklim, çalışanların bireysel olarak değil, örgütteki tüm paydaşların ortak olarak ne hissettikleri ile alakalıdır (Andersen, Evans ve Harvey, 2012). Örgütlerde bulunan duygusal iklim örgütün genel iklimini ve çalışanların davranışlarını şekillendirerek (Langelier, 2006), örgütsel işleyiş yön vermektedir (Hareli, Rafaeli ve Parkinson, 2008).

Örgütlerde oluşacak duygusal iklimin olumlu olması, örgütün vizyonuna ulaşmasında, çalışanların örgüte bağlanmasında, motivasyonlarının artmasında etkili olurken; öte yandan olumsuz bir duygusal iklim, örgütü hedeflerinden uzaklaştırarak çalışanlara zarar verecek ve motivasyonu düşürecektir. Örgütlerdeki duygusal iklimin önemine bir göndermede bulunan Sekman (2006)'a göre de örgütlerde yer alan olumsuzluklardan amaçsızlık, baskı, hayal kırıklığı, mükemmeliyetçilik, korku gibi durumlar örgüt çalışanlarını pasifleştirmekte ve tembelliğe sevk etmektedir. Albrecht (2006)'e göre, yöneticilerin ve çalışanların birbirlerine karşı ve kurumlarına karşı pozitif duygular beslemeleri ve davranışlarına da bu duyguları yansıtmaları beklenmektedir. Bunun için Albrecht, bazı önkoşullar belirtmiştir. Albrecht'e göre, fikirlerin paylaşılması, cevap vermeden düşünmek, karşıdakini dikkatle ve öğrenmek için dinlemek, iş birliği içinde hareket ederek önyargılardan uzaklaşmak, kurumun geleceği için bireysel yeteneklerin farkında olmak, saygı göstermek ve kabul edici olmak, düşüncelere müdahale etmemek ve paydaşların ilgilerinin farkında olmak bu önkoşullardandır. Olumlu duygusal iklimin birden oluşturulmaya çalışılması doğru değildir. Zira duygusal iklim planlanarak değil, kendiliğinden açığa çıkmaktadır. Bu bakımdan olumlu iklimin oluşturulabilmesi için bu duygusal havayı sağlayacak, iletişimi kuvvetlendirecek ve duygusal bağları oluşturabilecek eğlenceli aktivitelerin, ortak başarı paylaşımlarının vb. etkinliklere önem verilmesi gerekmektedir (Meirovich, 2012; Rinchen, 2014).

Duygular, sosyal yaşamda ve sosyal değişimde önemli bir yere sahiptir (Hochschild, 2012). Bireyin bir başka bireyi şekillendirdiği, hayata hazırladığı ve sosyal etkileşim düzeyinin oldukça yüksek olduğu eğitim kurumlarında da duyguların varlığı ve eğitim örgütlerine kattığı değerler çok anlamlıdır. Okul paydaşlarının olumlu duygularla okula gelmeleri, olumlu duygularla işlerini yapmaları ve olumlu duygularla okuldan ayrılmaları, eğitim-öğretime olumlu katkılar sağlayacaktır. Bu bakımdan eğitimin yapı taşı konumunda bulunan öğretmenin olumlu duygularını güdüleyen uyaranlar tespit edilerek, kurumlarında mutlu ve huzurlu olacakları ortamlar hazırlanmalıdır. Olumlu ortamların hazırlanamaması, eğitim-öğretime olumsuz bir şekilde yansiyarak eğitimdeki verimi de düşürecektir (Öztay, 2006). Okullarda oluşacak olan olumlu

duygusal iklim, öğretmenlerin motivasyonunu arttıracak ve görevlerini ifa etmede isteklerini, dolayısıyla da verimlerini arttıracaktır (Ceyhan, 2002).

Araştırmanın Önemi

Eğitim-öğretim faaliyetleri, bireyler arasındaki iletişim ile gerçekleştirildiği için duyguların varlığından, duyguların varlığı ise ortamda hakim olan duygusal iklimden oldukça etkilenmektedir. Öğretmenlerin duygularını yönetme becerileri ile okullarda oluşacak duygusal iklim arasındaki ilişkinin belirlenmesi, eğitim-öğretimin daha sağlıklı bir biçimde hedeflerine ulaşmasında uygulayıcılara yön göstererek okullarda oluşacak olumlu bir duygusal iklimin şekillenmesi için zemin hazırlayacaktır. Bu bakımdan araştırmanın amacı, öğretmen görüşlerine göre duygu yönetim becerileri ile okullardaki duygusal iklim arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için aşağıdaki araştırma soruları test edilmiştir.

1. Öğretmenlerin duygularını yönetme becerilerine ve okullardaki duygusal iklime ilişkin görüşleri cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmen görüşlerine göre duyguları yönetme becerileri ile okullardaki duygusal iklim arasında ilişki var mıdır?
3. Öğretmen görüşlerine göre duyguları yönetme becerileri, okullardaki duygusal iklimin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

YÖNTEM

Öğretmen görüşlerine göre duygu yönetim becerileri ile okullardaki duygusal iklim arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılmasını hedefleyen bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, var olan durumun olduğu gibi açığa çıkarıldığı ve araştırmacının incelen olay üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı modellerdir (Karasar, 2014). Tarama modellerinin içine giren ilişkisel taramada ise, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkisel değişim tespit edilmeye çalışılır (Balcı, 2010; Karasar, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan ilk ve orta dereceli devlet okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler, tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu yöntem araştırmanın amacını

Öğretmenlerin Duygu Yönetim Becerileri ile Okulun Duygusal İklimi Arasındaki İlişki

gerçekleştirmede önemi olan alt tabakaların evrende bulunması durumunda kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Elazığ il merkezinde bulunan ve sosyal, kültürel, ekonomik, coğrafi açıdan farklılık gösterme durumuna göre Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ayrılan eğitim bölgeleri, örneklemdeki tabaka olarak seçilmiştir. Buna göre örneklem grubunu, eğitim bölgelerinin tabakalardaki oranına göre belirlenen 768 öğretmen oluşturmuştur. Örneklemi oluşturan katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımlarına Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1
Örneklemdeki öğretmenlerin demografik değişkenlere göre dağılımları

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Erkek	375	%49
Kadın	393	%51
Kıdem	Sayı	Yüzde
1-10 Yıl Arası	178	%23
11-15 Yıl Arası	141	%18
16-20 Yıl Arası	152	%20
21 Yıl ve Üzeri	297	%39
Branş	Sayı	Yüzde
Sınıf Öğretmeni	395	%51
Branş Öğretmeni	373	%49

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Okulların Duygusal İklim Ölçeği” ve Çeçen (2006) tarafından geliştirilen ve uygulama izni alınan “Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda geçerli ve güvenilir oldukları kabul edilen ölçeklerden Okulların Duygusal İklim Ölçeği, üç alt boyuttan oluşmaktadır. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği ise araştırmada sadece alt boyutlar üzerinden değerlendirmeye dâhil edildiği için altıncı boyut devre dışı bırakılarak (Çeçen, 2006) beş alt boyut üzerinden oluşmakta ve beşli likert bir yapı içermektedir.

Geliştirilen ölçeklerin DFA sonuçları incelendiğinde Okullardaki Duygusal Emek Ölçeği’nin ($X^2/sd= 1.695$, CFI=.957, NFI=.903, GFI=.961, SRMS=.034, RMSEA=.045) ve Okulların Duygusal İklim Ölçeği’nin ($X^2/sd=$

1.951, CFI=.960, NFI=.921, GFI=.917, SRMS=.043, RMSEA=.052) ilgili değerlerinin kabul edilebilir uyum içinde oldukları tespit edilmiştir (Bentler, 1980; Browne ve Cudeck, 1993; Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 1998; Raykov ve Marcoulides, 2006; Sümer, 2000). Ölçeklerin güvenirlik kat sayıları incelenirken ise Cronbach Alfa değerinin .60'dan yüksek olmasına dikkat edilmiştir (Child, 2006; Nunnally, 1994; Tavşancıl, 2002). Ölçeklerin bu çalışmadaki güvenirlik değerleri incelendiğinde, Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği'nde Sözel Olarak İfade Edebilme alt boyutunun (.79), Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme alt boyutunun (.67), Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme alt boyutunun (.65), Başa Çıkma alt boyutunun (.64), Öfke Yönetimi alt boyutunun (.62) ve tüm ölçeğin (.83) iç tutarlık kat sayılarının istenilen düzeylerde olduğu görülmüştür. Okullardaki Duygusal Emek Ölçeğine ait cronbach alfa değerleri incelendiğinde Duygusal Çaba alt boyutunun (.79), Duygusal Şeffaflık alt boyutunun (.77), Olumsuz Duygusal Aktarım alt boyutunun (.70) ve tüm ölçeğin (.79) güvenilir sonuçlar verdikleri görülmüştür. Okulların Duygusal İklimi Ölçeği'ne ait iç tutarlık katsayılarının ise Duygusal Birliktelik alt boyutunun (.90), Empati alt boyutunun (.88), Duygusal Yorgunluk aş boyutunun (.79) ve tüm ölçeğin (.91) güveniir oldukları tespit edilmiştir.

Toplam puan üzerinden analiz edilen Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinden en az 24, en fazla 120 puan alınmaktadır. Okulların Duygusal İklim Ölçeği ortalama üzerinden analiz edilmekte ve analizler yorumlanırken Tablo 2'deki değerler dikkate alınmaktadır.

Tablo 2

Okulların duygusal iklim ölçeğine ait değer aralıkları

Değer Aralığı	Katılım Düzeyi	Seçenekler
1.00-1.80	Hiç Katılmıyorum	(1)
1.81-2.60	Katılmıyorum	(2)
2.61-3.40	Kısmen Katılıyorum	(3)
3.41-4.20	Katılıyorum	(4)
4.21-5.00	Tamamen Katılıyorum	(5)

Etik kurul ve uygulama izinleri alınarak ilgili ölçekler bizzat araştırmacılar tarafından gönüllülük esasına göre öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenler tarafından doldurulan 768 ölçek formu araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Öğretmenlerin görüşlerini analiz etmek için kullanılacak testlerin seçimi amacıyla önce normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdikleri tespit edildiği için parametrik testlerden ikili değişkenler arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak maksatıyla bağımsız gruplar t-testi, çoklu değişkenler arasındaki farklılıkların tespiti amacıyla ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi ile ortaya çıkan farklılaşmanın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla ise post-hoc testlerinden scheffe testi kullanılmıştır. İlişkisel analiz için ise korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizinde katsayıların değerlendirilmesi konusunda Kalaycı (2014)'nın değerleri dikkate alınmış ve Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3

Korelasyon analizindeki ilişki düzeyleri

Değer Aralığı	İlişki Düzeyi
0.00-0.25	Çok Zayıf Düzeyde İlişki
0.26-0.49	Zayıf Düzeyde İlişki
0.50-0.69	Orta Düzeyde İlişki
0.70-0.89	Yüksek Düzeyde İlişki
0.90-1.00	Çok Yüksek Düzeyde İlişki

Çoklu regresyon analizinde ise duygu yönetim becerilerinin okullardaki duygusal iklim üzerindeki etkisi incelenmiş ve duygu yönetim becerileri bağımsız değişken (yordayıcı), okullardaki duygusal iklim ise duygu yönetim becerilerinden etkilenebileceği varsayımından dolayı bağımlı değişken (yordanan) olarak belirlenmiştir. Çoklu regresyon analizine geçilmeden önce bu analiz için gerekli varsayımlardan çoklu bağlantılılık, varyans artış faktörleri, tolerans değerleri ve Mahalanobis uzaklık değerleri hesaplanarak çoklu regresyon analizine engel herhangi bir durumun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin analizinde alt boyutlar dikkate alınmış ve tüm analizler için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde birinci araştırma sorusu olan “Öğretmenlerin duygularını yönetme becerilerine ve okullardaki duygusal iklime ilişkin görüşleri cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?” ifadesine

yönelik bulgulara ve yorumlara değinilmiştir. Duygu yönetim becerileri ile okullardaki duygusal iklime ilişkin bulgu ve yorumlara farklı başlıklar altında değinilmiştir.

Duygu Yönetim Becerilerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Demografik Veriler Açısından İncelenmesi

Bu bölümde öğretmenlerin duygu yönetim becerilerine ilişkin görüşleri cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 4'te cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin duygu yönetim becerilerine ilişkin görüşleri ele alınmıştır.

Tablo 4

Öğretmenlerin duyguları yönetme becerilerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Sözel Olarak İfade	Erkek	375	24.04	5.15	766	-	.000*
Edebilme	Kadın	393	25.62	4.93		4.339	
Duyguları Olduğu Gibi	Erkek	375	21.85	4.01	766	-	.001*
Gösterebilme	Kadın	393	22.79	3.81		3.341	
Olumsuz Bedensel	Erkek	375	12.50	2.99	766	4.454	.000*
Tepkileri Kontrol Edebilme	Kadın	393	11.54	3.02			
Başa Çıkma	Erkek	375	14.58	2.51	766	1.720	.086
	Kadın	393	14.27	2.38			
Öfke Yönetimi	Erkek	375	11.36	2.43	766	-	.050
	Kadın	393	11.68	2.15		1.962	

*(p<0.05)

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin *Sözel Olarak İfade Edebilme* alt boyutuna (t=-4.339, p=0.000), *Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme* alt boyutuna (t=-3.341, p=0.001) ve *Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme* alt boyutuna (t=4.454, p=0.000) ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İlgili görüşlere göre duygularını daha samimi bir şekilde ifade edebildikleri, fakat olumsuz duygularda bedensel tepkilerini erkek katılımcılara göre daha zor kontrol edebildikleri söylenebilir. Tablo 5'te kıdem değişkenine göre öğretmenlerin duygu yönetim becerilerine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 5

Öğretmenlerin duyguları yönetme becerilerine ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Kıdem (Yıl)	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Sözel Olarak İfade Edebilme	1-10	26.25	4.72	G. Arası	776.338	3	258.779	10.322	.000*	1-4
	11-15	25.31	5.41	G. İçi	19154.223	764	25.071			
	16-20	25.00	4.82							
	21+	23.70	5.25							
Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	1-10	22.81	3.88	G. Arası	180.147	3	60.049	3.918	.009*	2-4
	11-15	22.99	3.53	G. İçi	11709.165	764	15.326			
	16-20	22.05	4.07							
	21+	21.87	4.06							
Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme	1-10	12.62	3.10	G. Arası	86.130	3	28.710	3.122	.025*	1-2 1-3 1-4
	11-15	11.81	2.95	G. İçi	7024.807	764	9.195			
	16-20	11.80	3.40							
	21+	11.85	3.12							
Başa Çıkma	1-10	14.03	2.56	G. Arası	72.200	3	24.067	4.054	.007*	1-4
	11-15	14.33	2.20	G. İçi	4535.267	764	5.936			
	16-20	14.25	2.63							
	21+	14.79	2.49							
Öfke Yönetimi	1-10	11.48	2.29	G. Arası	18.216	3	6.072	1.154	.327	-
	11-15	11.55	2.26	G. İçi	4021.264	764	5.263			
	16-20	11.26	2.33							
	21+	11.68	2.30							

*(p<0.05)

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin *Sözel Olarak İfade Edebilme* alt boyutuna (F=10.322, p=0.000), *Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme* alt boyutuna (F=3.918, p=0.009), *Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme* alt boyutuna (F=3.122, p=0.025) ve *Başa Çıkma* alt boyutuna (F=4.054, p=0.007) ait görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. İlgili bulgulara göre meslekte yeni olan öğretmenlerin kıdemli öğretmenlere göre duygularını daha içten bir şekilde ifade ettikleri, olumsuz duygu anlarında tepkilerini daha etkili bir şekilde kontrol edebildikleri fakat bu duygularla içten başa çıkma konusunda daha tecrübesiz oldukları söylenebilir. Tablo 6'da branş değişkenine öğretmenlerin duygu yönetim becerilerine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 6

Öğretmenlerin duyguları yönetme becerilerine ilişkin görüşlerinin branş değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Branş	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Sözel Olarak İfade	Sınıf	395	24.52	5.09	766	-1.798	.072
Edebilme	Branş	373	25.19	5.09			
Duyguları Olduğu Gibi	Sınıf	395	21.99	3.95	766	-2.440	.015*
Gösterebilme	Branş	373	22.68	3.89			
Olumsuz Bedensel	Sınıf	395	11.89	3.05	766	-1.129	.259
Tepkileri Kontrol	Branş	373	12.14	3.03			
Başa Çıkma	Sınıf	395	14.63	2.54	766	2.419	.016*
	Branş	373	14.20	2.34			
Öfke Yönetimi	Sınıf	395	11.64	2.37	766	1.423	.155
	Branş	373	11.40	2.21			

Tablo 6 incelendiğinde *Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme* alt boyutuna ($t=-2.440$, $p=0.015$) ve *Başa Çıkma* alt boyutuna ($t=2.419$, $p=0.016$) ilişkin katılımcı görüşleri arasında branş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. İlgili bulgulara göre branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre duygularını olduğu gibi göstermede, açık bir şekilde yansıtmada daha başarılı oldukları, ancak olumsuz duyguları ile başa çıkmada daha zayıf oldukları söylenebilir.

Okulların Duygusal İklimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Demografik Veriler Açısından İncelenmesi

Bu bölümde öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşleri cinsiyet, kıdem ve branş değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 7’de cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 7 incelendiğinde *Duygusal Birliktelik* alt boyutuna ($t=2.651$, $p=0.008$) ve *Empati* alt boyutuna ($t=1.981$, $p=0.048$) ilişkin görüşler arasında anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu görülmektedir. İlgili bulguya göre erkeklerin kadınlara göre, okullarında duygusal açıdan çalışma arkadaşları ile daha uyumlu oldukları, daha iyi iletişim kurdukları, birbirlerinin duygularını daha iyi bir şekilde anladıkları ve davranışlarına da bu duygulara göre daha iyi bir yön verdikleri söylenebilir.

Tablo 7

Öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Duygusal Birliktelik	Erkek	375	3.76	.62	766	2.651	.008*
	Kadın	393	3.64	.60			
Empati	Erkek	375	3.58	.74	766	1.981	.048*
	Kadın	393	3.48	.75			
Duygusal Yorgunluk	Erkek	375	3.64	.82	766	1.008	.314
	Kadın	393	3.58	.71			

Tablo 8’de kıdem değişkenine göre öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 8

Öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Kıdem (Yıl)	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Duygusal Birliktelik	1-10	3.73	.64	G. Arası	2.267	3	.756	1.999	.113	-
	11-15	3.72	.62	G. İçi	288.882	764	.378			
	16-20	3.59	.65							
	21+	3.73	.58							
Empati	1-10	3.50	.81	G. Arası	1.909	3	.636	1.137	.333	-
	11-15	3.51	.70	G. İçi	427.641	764	.560			
	16-20	3.46	.75							
	21+	3.59	.73							
Duygusal Yorgunluk	1-10	3.55	.78	G. Arası	4.876	3	1.625	2.786	.040	1-2
	11-15	3.78	.74	G. İçi	445.743	764	.583			
	16-20	3.58	.77							
	21+	3.58	.76							

Tablo 8’e göre *Duygusal Yorgunluk* alt boyutu haricinde ($F=2.786$, $p=0.040$) diğer alt boyutlarda kıdem değişkenine göre görüşler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İlgili bulguya göre kıdemli öğretmenlerin, mesleğe

yeni başlayan öğretmenlere göre okullarında daha mutlu, daha huzurlu oldukları, yönetim ve çalışma arkadaşları ile daha yapıcı bir ilişkiye ve etkileşime sahip oldukları söylenebilir. Tablo 9’da branş değişkenine göre öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 9

Öğretmenlerin okulların duygusal iklimine ilişkin görüşlerinin branş değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Branş	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Duygusal Birliktelik	Sınıf	395	3.73	.61	766	1.544	.123
	Branş	373	3.66	.62			
Empati	Sınıf	395	3.56	.73	766	1.250	.212
	Branş	373	3.49	.76			
Duygusal Yorgunluk	Sınıf	395	3.60	.82	766	-.464	.643
	Branş	373	3.62	.71			

Tablo 9 incelendiğinde tüm alt boyutlara ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Hem sınıf öğretmenlerinin hem de branş öğretmenlerinin ilgili maddelere “Katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde ikinci araştırma sorusu olan “Öğretmen görüşlerine göre duyguları yönetme becerileri ile okullardaki duygusal iklim arasında ilişki var mıdır?” ifadesine yönelik bulgulara ve yorumlara değinilmiştir.

Duyguları Yönetme Becerileri ile Okullardaki Duygusal İklım Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Duyguları yönetme becerilerine ve okullardaki duygusal iklime ait ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Analizi yapılmıştır. Öğretmenlerin duyguları yönetme becerileri ile okulların duygusal iklimine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon matrisi Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Duyguları yönetme becerileri ile okulların duygusal iklimi arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon matrisi

Değişkenler	A	A1	A2	A3	A4	A5	B	B1	B2
A. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği	1								
A1. Sözel Olarak İfade Edebilme	.833**	1							
A2. Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	.735**	.594**	1						
A3. Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme	.528**	.343**	.248**	1					
A4. Başa Çıkma	.459**	.180**	.067	.101**	1				
A5. Öfke Yönetimi	.656**	.398**	.422**	.341**	.306**	1			
B. Okulların Duygusal İklim Ölçeği	.256**	.148**	.127**	.080*	.227**	.277**	1		
B1. Duygusal Birliktelik	.156**	.057	.041	.037	.191**	.192**	.918**	1	
B2. Empati	.115**	.023	-.027	.020	.235**	.165**	.755**	.650**	1
B3. Duygusal Yorgunluk	.357**	.295**	.302**	.143**	.131**	.320**	.667**	.395**	.239**

N=768; *p<0.05; **p<0.01

Tablo 10'a göre, öğretmenlerin duygularını yönetme becerilerine ilişkin görüşleri ile duygusal iklime ilişkin görüşlerinin birbiri ile pozitif yönde, anlamlı ve zayıf düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir ($r=0.256$, $p<0.01$). Katılımcı görüşlerine göre duyguları yönetme becerileri ile duygusal birliktelik ($r=0.156$, $p<0.01$), empati ($r=0.115$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve çok zayıf düzeyde bir ilişki, duygusal yorgunluk ile ise ($r=0.357$, $p<0.001$) pozitif yönde, anlamlı ve zayıf düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. İlgili bulguya göre öğretmenlerin duygularını yönettikçe okullarında olumlu bir duygusal iklimin oluştuğu söylenebilir.

Öğretmen görüşlerine göre sözel olarak ifade edebilme ile duygusal yorgunluk ($r=0.295$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve zayıf düzeyde bir ilişki; okulların duygusal iklimi ($r=0.148$, $p<0.01$) arasında ise pozitif yönde, anlamlı ve çok zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Duyguları olduğu gibi gösterebilme ile duygusal yorgunluk ($r=0.302$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve zayıf düzeyde bir ilişki; okulların duygusal iklimi ($r=0.127$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve çok zayıf düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ile okulların duygusal iklimi ($r=0.080$, $p<0.05$) ve duygusal yorgunluk ($r=0.143$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve çok zayıf düzeyde bir ilişki görülmektedir. İlgili bulgulara göre

öğretmenlerin duygularını samimi bir şekilde ifade ettikçe, karşılarındaki kişilere duygularını sözel olarak yansıtabildikçe okullardaki olumlu duyguların arttığı, çalışanlar arasındaki ilişkinin olumlu yönde ilerlediği ve yönetim ile öğretmen ilişkisinin daha yapıcı bir hale geldiği söylenebilir.

Başa çıkma ile okulların duygusal iklimi ($r=0.227$, $p<0.01$), duygusal birliktelik ($r=0.191$, $p<0.01$), empati ($r=0.235$, $p<0.01$), duygusal yorgunluk ($r=0.131$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve çok zayıf düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öfke yönetimi ile okulların duygusal iklimi ($r=0.277$, $p<0.01$), duygusal yorgunluk ($r=0.320$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve zayıf düzeyde bir ilişki; duygusal birliktelik ($r=0.192$, $p<0.01$), empati ($r=0.165$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve çok zayıf düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre öğretmenlerin olumsuz duygularla başa çıktıkça, okullarda hissettikleri öfke duygusunu yapıcı ve olumlu bir biçimde yönettikçe okullardaki duygusal iklime olumlu bir katkıda bulundukları söylenebilir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde üçüncü araştırma sorusu olan “Öğretmen görüşlerine göre duyguları yönetme becerileri, okullardaki duygusal iklimin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?” ifadesine yönelik bulgulara ve yorumlara değinilmiştir. Duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların, okullardaki duygusal iklimin alt boyutu olan duygusal birlikteliği ne düzeyde yordadığını tespit etmek için yapılan çoklu regresyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Duygusal birlikteliğe ilişkin regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata B	β	t	p	Tol.	VIF
Sabit	28.356	1.798		15.770	.000		
Sözel Olarak İfade Edebilme	-.015	.056	-.013	-.276	.782	.585	1.709
Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	-.043	.071	-.027	-.597	.550	.597	1.675
Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme	-.052	.078	-.026	-.672	.502	.832	1.201
Başa Çıkma	.363	.094	.144	3.867	.000	.888	1.126
Öfke Yönetimi	.465	.114	.173	4.088	.000	.689	1.452
R=.241 R ² =.052 Durbin-Watson=1.847							
F _{762.5} =9.372 p=.000							

Tablo 11 incelendiğinde duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların birlikte, okulların duygusal ikliminin alt boyutu olan duygusal birliktelik ile anlamlı, çok zayıf bir ilişki gösterdikleri bulunmuştur ($R=0.241$, $R^2=0.052$, $F_{(762-}$

Öğretmenlerin Duygu Yönetim Becerileri ile Okulun Duygusal İklimi Arasındaki İlişki

$s_5=9.372$, $p<0.05$). İlgili alt boyutların birlikte, duygusal birlikteliğe ait toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıkladıkları görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerin duygusal birliktelik alt boyutu üzerindeki göreceli önem sırasının ise öfke yönetimi, başa çıkma, duyguları olduğu gibi gösterebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ve sözel olarak ifade edebilme şeklinde olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarına bakıldığında ise sadece başa çıkma ($t=3.867$, $p=0.000$) ve öfke yönetimi ($t=4.088$, $p=0.000$) alt boyutlarının duygusal birliktelik alt boyutu üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

Duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların, okullardaki duygusal iklimin alt boyutu olan empatiyi ne düzeyde yordadığını ortaya koymak için yapılan çoklu regresyon analizinin sonuçlarına Tablo 12'de değinilmiştir.

Tablo 12
Empatiye ilişkin regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	10.321	.866		11.918	.000
Sözel Olarak İfade Edebilme	-.006	.027	-.011	-.236	.814
Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	-.071	.034	-.094	-2.081	.038
Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme	-.026	.038	-.027	-.700	.484
Başa Çıkma	.241	.045	.198	5.344	.000
Öfke Yönetimi	.206	.055	.158	3.757	.000
R=.273 R ² =.068 Durbin-Watson= 1.896					
F ₇₆₂₋₅ =12.231 p=.000					

Tablo 12 incelendiğinde duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların birlikte, okulların duygusal ikliminin alt boyutu olan empati ile zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki gösterdikleri tespit edilmiştir ($R=0.273$, $R^2=0.068$, $F_{(762-5)}=12.231$, $p<0.05$). İlgili alt boyutların birlikte, empatiye ait toplam varyansın yaklaşık %7'sini açıkladıkları tespit edilmiştir. Yordayıcı değişkenlerin empati alt boyutu üzerindeki göreceli önem sırasının ise başa çıkma, öfke yönetimi, duyguları olduğu gibi gösterebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ve sözel olarak ifade edebilme şeklinde olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarına bakıldığında ise duyguları olduğu gibi gösterebilme ($t=-2.081$, $p=0.038$) alt boyutunun empati alt boyutu üzerinde negatif yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu; başa çıkma ($t=5.344$, $p=0.000$) ve öfke yönetimi ($t=3.757$, $p=0.000$) alt boyutlarının ise empati alt boyutu üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

Duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların, okullardaki duygusal iklimin alt boyutu olan duygusal yorgunluğu ne düzeyde yordadığını ortaya koymak için yapılan çoklu regresyon analizinin sonuçlarına Tablo 13'te değinilmiştir.

Tablo 13

Duygusal yorgunluğa ilişkin regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	8.010	1.064		7.530	.000
Sözel Olarak İfade Edebilme	.095	.033	.126	2.891	.004
Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	.138	.042	.142	3.277	.001
Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol	-.009	.046	-.007	-.203	.839
Başa Çıkma	.060	.055	.038	1.076	.282
Öfke Yönetimi	.335	.067	.200	4.973	.000
R=.385 R ² =.142 Durbin-Watson=1.816					
F ₇₆₂₋₅ =26.478 p=.000					

Tablo 13 incelendiğinde duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların birlikte, okulların duygusal ikliminin alt boyutu olan duygusal yorgunluk ile zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki gösterdikleri tespit edilmiştir (R=0.385, R²=0.142, F₍₇₆₂₋₅₎=26.478, p<0.05). İlgili alt boyutların birlikte, duygusal yorgunluğa ait toplam varyansın %14'ünü açıkladıkları görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerin duygusal yorgunluk alt boyutu üzerindeki göreceli önem sırasının ise öfke yönetimi, duyguları olduğu gibi gösterebilme, sözel olarak ifade edebilme, başa çıkma ve olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme şeklinde olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarına bakıldığında ise sadece sözel olarak ifade edebilme (t=2.891, p=0.004), duyguları olduğu gibi gösterebilme (t=3.277, p=0.001) ve öfke yönetimi (t=4.973, p=0.000) alt boyutlarının duygusal yorgunluk alt boyutu üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

Duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların, okullardaki duygusal iklimin tümünü ne düzeyde yordadığını ortaya koymak için yapılan çoklu regresyon analizinin sonuçlarına Tablo 14'te değinilmiştir.

Tablo 14

Okulların duygusal ikliminin tümüne ilişkin regresyon analizi sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	46.686	2.987		15.630	.000
Sözel Olarak İfade Edebilme	.073	.092	.036	.795	.427
Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	.024	.118	.009	.204	.838
Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme	-.088	.130	-.026	-.680	.497
Başa Çıkma	.664	.156	.155	4.261	.000
Öfke Yönetimi	1.005	.189	.220	5.321	.000
R=.317 R ² =.095 Durbin-Watson=1.858					
F ₇₆₂₋₅ =17.062 p=.000					

Tablo 14 incelendiğinde duyguları yönetme becerilerine ait alt boyutların birlikte, okulların duygusal iklimi ile zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki gösterdikleri tespit edilmiştir ($R=0.317$, $R^2=0.095$, $F_{(762-5)}=17.062$, $p<0.05$). İlgili alt boyutların birlikte okullardaki duygusal iklime ait toplam varyansın yaklaşık %10'unu açıkladıkları görülmektedir. Yordayıcı değişkenlerin okullardaki duygusal iklim üzerindeki görelî önem sırasının ise öfke yönetimi, başa çıkma, sözel olarak ifade edebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ve duyguları olduğu gibi gösterebilme şeklinde olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarına bakıldığında ise sadece başa çıkma ($t=4.261$, $p=0.000$) ve öfke yönetimi ($t=5.321$, $p=0.000$) alt boyutlarının okullardaki duygusal iklim üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip oldukları görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Duyguları sözel olarak ifade edebilme alt boyutuna yönelik görüşler arasında cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre kadınların erkeklere göre, meslekte yeni olan öğretmenlerin kıdemli öğretmenlere göre duygularını ifade ederken daha rahat oldukları, hislerini çalışma arkadaşlarına daha başarılı bir şekilde yansıtabildikleri söylenebilir. Alanyazındaki bazı araştırmalarda da kadınların erkeklere göre duygularını daha rahat bir şekilde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Devashees ve Theresa, 2009; Morris ve Feldman, 1996; Ülger, 2018). Duyguları olduğu gibi gösterebilme alt boyutunda ise tüm demografik değişkenlere göre görüşler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre, kadınların erkeklere göre, kıdemi düşük olan öğretmenlerin kıdemli öğretmenlere göre ve branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre duygularını göstermede daha samimi

oldukları ve duygularını saklamadıkları, özellikle olumsuz duygularını da belli etmekte çekinmedikleri söylenebilir. Beğenirbaş ve Basım (2013)'ın çalışmalarında da kadınların erkeklere göre duygusal olarak daha samimi davrandıklarına ilişkin sonuç elde edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde ilgili çalışma ile çelişen sonuçlara da rastlanmıştır. Erkeklerin kadınlara göre duygusal olarak daha samimi hareketlerde bulunduğu (Özgün, 2015) ve mesleki kıdemin öğretmen duygularını samimi bir şekilde ifade etme düzeyleri üzerinde belirleyici olmadığına (Polatkan, 2016) yönelik sonuçlar içeren çalışmalara ulaşılmıştır. Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet ve kıdem değişkenleri açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna göre, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre, meslekte yeni öğretmenlerin kıdemli öğretmenlere göre olumsuz duygularda bedensel tepkilerini daha iyi kontrol edebildikleri, olumsuz olaylardan daha az etkilendikleri söylenebilir. Tetik ve Akkaya (2018)'nın yapmış olduğu çalışma ilgili bulguyu cinsiyet değişkeni açısından destekler niteliktedir. Başa çıkma alt boyutuna ilişkin katılımcı görüşleri arasında kıdem ve branş değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, kıdemli öğretmenlerin meslekte yeni öğretmenlere göre, sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre olumsuz duyguları ile başa çıkmada daha istekli oldukları, olumsuz anlarda daha soğukkanlı olup mantığı ön plana aldıkları söylenebilir. Alkan (2007)'ın yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin branşlarının olumsuz duygularla başa çıkmada farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen görüşlerine göre duygu yönetim becerileri ile okullardaki duygusal iklim arasında zayıf düzeyde, anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. İlişki düzeyleri incelendiğinde, en yüksek düzeyde ilişkinin, duyguları yönetme becerileri ile duygusal yorgunluk alt boyutu arasında olduğu görülmektedir. İlgili sonuca göre, öğretmenlerin duygularını yönetim yetenekleri ve istekleri fazlalaştıkça daha mutlu oldukları, kaygılarının azaldığı ve daha enerjik hissettikleri söylenebilir. Alanyazına bakıldığında ilgili bulgu ile çelişen ve örtüşen sonuçlara rastlanılmıştır. Kadan ve Aral (2018)'in araştırmalarında duyguları samimi bir şekilde gösterme ile duygusal tükenme arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; Beğenirbaş ve Basım (2013)'ın araştırmalarında aksi yönde bir sonuç bulunmuştur. Härtel, Gough ve Härtel de (2008) çalışmalarında, özellikle hizmet sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde çalışanların duygusal iklimi ve duygu yönetimi becerileri arasında kuvvetli bir bağ olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmen görüşlerine göre duygu yönetim becerilerinin okullardaki duygusal emeği ne düzeyde yordadığı incelenmiştir. Yapılan analizlere göre, duygu yönetim becerilerine ait tüm alt boyutların birlikte, okullardaki duygusal

iklimin alt boyutu olan duygusal birlikteliğin %5.2'sini, empatinin %6.'ini, duygusal yorgunluğun %14.2'sini ve okullardaki duygusal iklimin tümünün %9.5'ini yordadığı tespit edilmiştir. İlgili sonuçlara göre öğretmenler okullarında olumsuz duygularıyla özellikle de öfke duygularıyla başa çıkabildikçe, bu duygularını etkili bir şekilde kontrol edip yönettikçe ve daha yapıcı bir şekilde yansıttıkça okullardaki duygusal iklimin daha olumlu bir değişime uğrayacağı söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde araştırma sonucu ile de örtüşen Basım, Beğenirbaş ve Yalçın'ın (2013) araştırmalarında elde edilen doğal duyguların duygusal tükenmeye yönelik anlamlı etkisi sonucuna ulaşılmıştır.

Geleceğimizin fabrikası konumundaki okullarda olumlu duyguların hakim olması oldukça önemlidir. Olumsuz duygusal iklimin, öğretmen duyarlılığında ve öğrencinin adaptasyonunda ciddi azalmalara sebebiyet vereceği bilindiği için (Pattinson, Staton, Smith, Sinclair ve Thorpe, 2014) ülkenin geleceğine vereceği zararı tahmin etmek de zor olmayacaktır. Olumlu bir duygusal iklim, çalışanlarda fikir üretme, yaratıcılık, değişime uyum ve öğrenme sonuçlarını da olumlu bir şekilde etkilemektedir (Tran, 1998). Bu bakımdan öğretmenlerin duygusal birikimlerine yapılan olumlu bir yatırım aynı zamanda öğrencilere ve dolayısıyla eğitime yapılan bir yatırım gibidir (Raver vd., 2008).

Öneriler

Öğretmenlerin duygularını etkili bir şekilde yönetmeleri önemlidir. Kırıcı, yıkıcı ve olumsuz bir şekilde gösterilecek olan öfke duygusu eğitim-öğretime olumsuz bir şekilde yansıyacaktır. Bu bakımdan öğretmenler için adaylık süreçlerinde ve asalet süreçlerinde ilgili alanda uzman kişilerce duygu yönetimi konusunda bilgiler verilmesi amacıyla seminerler, toplantılar düzenlenebilir. Ayrıca MEB'in de yürütmekte olduğu hizmetiçi eğitim programlarında duygu yönetimi ve duygusal iklimin eğitimdeki önemini konu alan çalışmalara yer vermesi eğitim-öğretimdeki kaliteyi artırabilecek önlemlerden olacaktır. Araştırma sonuçlarına göre, duygusal iklimin de duygu yönetimi ile ilişkili bir kavram olduğu düşünüldüğünde, yöneticilere ve diğer okul paydaşlarına da önemli görevler düşmektedir. Okulun, öğretmenlerde olumlu duygular ortaya çıkaracak şekilde düzenlenmesi, öğretmenler ile iletişim kuran paydaşların bu iletişimde yapıcı bir rol üstlenmeleri, öğretmenlerin duygu yönetim becerilerine pozitif yönde bir katkı sağlayacak ve bu katkı eğitim-öğretime de yansıyacaktır. Bu çalışma resmi ilkökul ve ortaokullarda, öğretmenler üzerinde ve duygu yönetimi ile duygusal iklim alanında yürütülmüştür. Benzer çalışmalar farklı düzeydeki eğitim kurumlarında, farklı paydaşlar üzerinde ve duygu ile ilgili farklı konularda da yürütülebilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Adler, A. (2003). *Yaşama Sanatı*. (S. Koçak, Çev.). Doruk Yayıncılık.
- Albrecht, K. (2006). *Sosyal Zekâ*. Timaş Yayınları.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri Ve Okulda Şiddet*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi.
- Andersen, R. J., Evans, I. M. & Harvey, S. T. (2012). Insider views of the emotional climate of the classroom: What New Zealand children tell us about their teachers' feelings. *Journal of Research in Childhood Education*, 26(2), 199-220.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler* (8. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barutçugil, İ. (2004). *Organizasyonlarda Duyguların Yönetimi* (2. Baskı). Kariyer Yayıncılık.
- Basım, N. H., Beğenirbaş, M. & Yalçın, R. (2013). Effects of teacher personalities on emotional exhaustion: Mediating role of emotional labor. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(3), 1488-1496.
- Beğenirbaş, M. ve Basım, H. N. (2013). Duygusal emekte bazı demografik değişkenlerin rolü: Görgül bir araştırma. *Çankaya University Journal Of Humanities and Social Sciences*, 10(1), 45-57.
- Bentler, P. M. (1980). Multivariate analysis with latent variables: Causal modeling. *Annual Review of Psychology*, 31(1), 419-456.
- Brotheridge, C. M. & Lee, R. T. (2008). Introduction: The emotions of managing: An introduction to the special issue. *Journal of Managerial Psychology*, 23(2), 108-117.
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1993). Alternativeways of assessing model fit. K. A. Bollen ve J. S. Long (Yay. haz.). *Testing Structural Equation Models* içinde (s. 136-162). Sage.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (16. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.

Öğretmenlerin Duygu Yönetim Becerileri ile Okulun Duygusal İklimi Arasındaki İlişki

- Ceyhan, C. (2002). *Yönetmel ve Organizasyonel Açısından Koçluk Yaklaşımı ve bir Uygulama*. Yayımlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi.
- Child, D. (2006). *The essentials of factor analysis*. A&C Black.
- Cüceloğlu, D. (2005). *Başarıya Götüren Aile*. Remzi Yayınevi.
- Çeçen, A. R. (2006). Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 101-113.
- Çeşitçioğlu, M. (2003). *Kaliteli İnsan*. Alfa Yayınları.
- Çoruk, A. & Akçay, R. C. (2012). Yönetim süreçleri açısından yöneticilerin duygu yönetimi davranışları ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 81-94.
- Çoruk, A. (2016). İdari personelin duygusal iklime yönelik algıları (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği). *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-17.
- Devasheesh, P. B. & Theresa, M. G. (2009). Emotional labour demands, wages and gender: A within-person, between-jobs study. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 82, 683–707.
- Dökmen, Ü. (2004). *Evrenle Uzlaşma Sürecinde Var Olmak, Gelişmek, Uzlaşmak* (3. Baskı). Kariyer Yayıncılık.
- Fineman, S. (1993). Organizations as emotional arenas. S. Fineman (Yay. haz.). *Emotion in Organizations* içinde (s. 9-35). Sage Publications.
- Fineman, S. (Ed.). (2000). *Emotion in Organizations* (2nd ed). Sage.
- Fischer, K. W., Shaver, P. R. & Carnochan, P. (1990). How emotions develop and how they organise development. *Cognition and Emotion*, 4(2).
- Fischer, A. H. & Manstead, A. S. (2008). Functions of emotion from an organizational perspective. N. M. Ashkenasy, & C. L. Cooper in, *Research Companion to Emotion in Organizations* (s. 605-616). Elgar.
- Goldenberg, A., Saguy, T. & Halperin, E. (2014). How group-based emotions are shaped by collective emotions: Evidence for emotional transfer and emotional burden. *Journal of Personality and Social Psychology*, 107(4), 581–596.
- Goleman, D. (2007). *Duygusal Zekâ*. (B. S. Yüksel, Çev.). Varlık Yayınları.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (1998). *Multivariate data analysis* (5th Edition). Prentice hall.
- Hareli, S., Rafaeli, A. & Parkinson, B. (2008). Emotions as social entities: interpersonal functions and effects of emotion in organizations. Ashkanasy, N. ve Cooper, C. L. (Eds). *Research Companion to Emotion in Organizations* (pp. 349-359). Elgar.
- Härtel, C. E., Ashkanasy, N. M. & Zerbe, W. J. (2005). What an emotions perspective of organizational behavior offers. Hartel, C. E., Zerbe, W. J., ve Ashkanasy, N. M. (Eds). *Emotions in Organizational Behavior* (pp. 359-367). Lawrence Elbaum Associates Inc.
- Härtel, C. E., Gough, H., & Härtel, G. F. (2008). Work-group emotional climate, emotion management skills, and service attitudes and performance. *Asia Pacific Journal of Human Resources*, 46(1), 21-37.
- Hochschild, A. R. (2012). *The Managed Heart: The Commercialization of Human Feeling (Updated with a new preface)* (3th Edition). University of California Press.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (6. baskı). Asil Yayıncılık.
- Kadan, G. & Aral, N. (2018). Kaynaştırma uygulamasını yürüten öğretmenlerin duygusal emek ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 1(1), 15-29.
- Langelier, C. A. (2006). *Duygu Yönetimi Beceri Çalışma Kitabı*. (M. Bilgin ve R. Çeçen, Çev.). Pegem Yayıncılık.
- Meirovich, G. (2012). Creating a favorable emotional climate in the classroom. *The International Journal of Management Education*, 10, 169–177.
- Morris, J. A. & Feldman, D. C. (1996). The dimensions, antecedents and consequences of emotional labor. *Academy of Management Review*, 21(4), 986-1010.
- Nunnally, J. C. (1994). *Psychometric theory* (3. baskı). New York: McGraw-Hill.
- Özçelik, H., Langton, N. & Aldrich, H. (2008). Doing well and doing good. The relationship between leadership practices that facilitate a positive emotional climate and organizational performance. *Journal of Managerial Psychology*, 23(2), 186-203.

Öğretmenlerin Duygu Yönetim Becerileri ile Okulun Duygusal İklimi Arasındaki İlişki

- Özgün, A. (2015). *Duygusal Emek Davranışının İş Stresi Üzerindeki Etkisi: Eğitim Sektöründe bir Uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Öztay, F. E. (2006). *Eğitim Örgütlerinde İnsan Kaynakları Yönetimi ile Oluşturulmuş Kurum Kültürünün Öğretmen Motivasyonuna Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi.
- Öztürk, E. (2012). *İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öfke Nedenleri ve Öfke Kontrol Yönetimleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi.
- Pattinson, C. L., Staton, S. L., Smith, S. S., Sinclair, D. M., & Thorpe, K. J. (2014). Emotional climate and behavioral management during sleep time in early childhood education settings. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(4), 660-668.
- Payne, R. L. & Cooper, C. L. (Eds.). (2001). *Emotion at Work: Theory, Research and Applications for Management*. Wiley.
- Polatkan, N. N. (2016). *Ortaokul Öğretmenlerinin Duygusal Emek Davranışları ile İş Doyumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi.
- Raykov, T. ve Marcoulides, G. A. (2006). On multilevel model reliability estimation from the perspective of structural equation modeling. *Structural Equation Modeling*, 13, 130-141.
- Rinchen, S. (2014). *A Study of the Emotional Climate of a Science Education Class for Preservice Teachers in Bhutan*. Yayınlanmamış doktora Tezi, Queensland University of Technology, Faculty of Education.
- Raver, C. C., Jones, S. M., Li-Grining, C. P., Metzger, M., Champion, K. M., & Sardin, L. (2008). Improving preschool classroom processes: Preliminary findings from a randomized trial implemented in Head Start settings. *Early childhood research quarterly*, 23(1), 10-26.
- Sekman, M. (2006). *Kişisel Ataleti Yenmek*. Alfa Yayıncılık.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 74-79.
- Tavşancıl, E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Nobel Yayıncılık.

- Tetik, S. & Akkaya, B. (2018). Üniversite gençlerinin duygu yönetimi becerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4), 99-121.
- Tran, V. (1998). The role of the emotional climate in learning organisations. *The Learning Organization*, 5(2), 99-103.
- Ülger, İ. (2018). *Acil Serviste Çalışan Hemşirelerin Duygu Yükleri ve Duygu Yönetim Becerilerinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Seçkin.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: Emotions are natural impulses that appear wherever people are, affect them and shape their behavior. The importance of emotions increases even more in schools where all elements are based on people. Teachers' transferring their negative feelings to school will negatively affect education. It is thought that teachers, who are the architects of the future, their management of their negative emotions, effective on the emotional climate that will occur at school. In this respect, the aim of the study is to determine the relationship between emotion management skills and emotional climate in schools according to teachers' views. In order to achieve the purpose of the research, the following questions were sought.

1) Is there a meaningful difference between the teachers' views on emotional management skills and emotional climate in schools according to the variables of gender, seniority and branch?

2) According to teachers' views, is there a relationship between emotion management skills and emotional climate in schools?

3) According to teachers' views, do emotion management skills have a significant effect on the emotional climate in schools?

Method: The relational scanning model was used in this study. Views were received from 768 teachers working in Elazığ in the 2018-2019 academic year. The "Emotional Management Skills Scale" developed by Çeçen (2006) and the "Emotional Climate Scale of Schools" developed by the researchers were used as data collection tools. Independent samples t-test, one-way anova, correlation and regression analysis were used in the analysis of the opinions obtained from the teachers. SPSS 22 package program was used for all analyzes.

Results: According to the data obtained from the study, a significant difference was found between the views regarding the sub-dimensions "being able to express emotions verbally" and "being able to control negative bodily reactions" according to gender and seniority variables. A significant difference was found among the views on the "showing emotions as they are" sub-dimension, according to all variables. In the "Coping" sub-dimension, a significant difference was found between views in terms of seniority and branch variables. Views on the "emotional togetherness" and "empathy" sub-dimensions differed according to the gender variable. Views on the "emotional fatigue" sub-dimension differed according to the seniority variable. According to other findings of the study, a weakly significant relationship was found between emotion management skills and the emotional climate of schools. In addition, it can be said that emotion management skills have a .10 effect on the emotional climate of schools with all dimensions.

Conclusion Discussion and Suggestions: Based on the results of the study, it can be said that women are more comfortable in expressing their feelings than men and who are new to the profession compared to senior teachers and they can reflect their feelings to their colleagues more successfully. In some studies in the literature, it was concluded that women expressed their emotions more comfortably than men (Devashees & Theresa, 2009; Morris & Feldman, 1996; Ülger, 2018). According to another result, it can be said that women are more sincere in showing their feelings than men and also teachers with low seniority teachers compared to senior teachers, and branch teachers compared to classroom teachers and they do not hide their feelings. In the studies of Beğenirbaş and Basım (2013), it was concluded that women behave emotionally more sincerely than men. When the literature was examined, results that were in conflict with the relevant study were also found. It has been found that there are studies showing that men act more emotionally sincere than women (Özgün, 2015) and that professional seniority is not a determinant on the level of expressing teachers' feelings sincerely (Polatkan, 2016). In another result, it was determined that male teachers compared to female teachers and new teachers in the profession compared to senior teachers were better able to control their bodily reactions in negative emotions and were less affected by negative events. The study conducted by Tetik and Akkaya (2018) supports this finding in terms of gender variable. In addition, in the study, it was concluded that senior teachers were more willing to cope with their negative emotions than teachers who are new to the profession and classroom teachers were more cool in negative moments and put logic in the foreground. In the study conducted by Alkan (2007), it was concluded that teachers' branches make a difference in dealing with negative emotions.

According to the results obtained from the study, it can be said that the more teachers' ability to manage their emotions and their willingness, the happier they are, their anxiety decreases and they feel more energetic. When the literature is reviewed, studies with similar results (Kadan & Aral, 2018) and different results (Beğenirbaş & Basım, 2013) have been found. According to the other result of the research, it was determined that the emotional climate in schools will undergo a positive change as teachers manage their emotions effectively. According to Basım et al. (2013), negative emotions can lead to emotional exhaustion and negative climate.

Based on the results obtained from the research, it can be said that teachers should manage their negative emotions effectively. In this regard, seminars on "emotion management" can be organized for teachers and teacher candidates. In addition, it would be useful to include lessons on "emotional climate" in the vocational trainings conducted by the Ministry of National Education. Similar studies can be done in different educational institutions and for different participants.